

MUSIQA O‘QITUVCHILARDA LOYIHAGA ASOSLANGAN O‘QITISH KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHDAGI MUHIM KO‘NIKMALAR MAZMUNI

Rasulova Maftuna Nasimboy qizi

Samarqand viloyati pedagoglarni yangi metodikalarga o‘rgatish milliy markazi o‘qituvchisi

***Annotatsiya.** Ushbu maqolada musiqa madaniyati fani o‘qituvchilarini yangi metodikalarga o‘rgatishda loyihaga asoslangan ta‘lim texnologiyalaridan foydalanishning ahamiyati, loyihaga asoslangan ta‘lim texnologiyalarini ta‘lim dasturiga bog‘lashda o‘qituvchidan talab qilinadigan ko‘nikmalar mazmuni haqida bayon qilingan.*

***Kalit so‘zlar.** Loyiha, pbl, ta‘lim texnologiyalari, kreativlik, bashoratlash, rejalashtirish, tanqidiy fikrlash, analitik fikrlash, muammolarga yechim toppish haqidagi bilimlar, time-menejment, hamkorlik.*

***Abstract.** In this article, use project-based educational technologies in training music culture teachers in new methodologies, describe the content required from the teacher in connection with the technological educational program.*

***Keywords.** Project, pbl, educational technologies, creativity, prediction, planning, critical thinking, analytical thinking, knowledge about finding solutions to problems, time-management, cooperation.*

***Абстрактный.** В данной статье используются проектные образовательные технологии в обучении учителей музыкальной культуры новым методикам, описывается содержание, требуемое от учителя в связи с программой технологического образования.*

***Ключевые слова.** Проект, пбл, образовательные технологии, креативность, прогнозирование, планирование, критическое мышление, аналитическое мышление, знания о поиске решений проблем, тайм-менеджмент, сотрудничество.*

Musiqa o‘qituvchilarining loyihaga asoslangan o‘qitish kompetentligini rivojlantirish uchun kelajakda ko‘rsatiladigan muammolar va talablarni unutmazlik kerak. Bunday loyihalar o‘quvchilarni musiqa olib borish prosessiga yangicha

hamkorlik keltirish, qo'llab-quvvatlash, ishtirok etish, ishlashga motivasiya berish, tahrirlash va tarqatish bilan bog'liq bo'lishi mumkin. O'qituvchilarning loyihaga asoslangan o'qitish kompetentligini rivojlantirish uchun ularga kelgan talablarni o'rganish va ularni amalga oshirish imkoniyatini berish kerak. Misol uchun, musiqa o'qituvchilari loyihalarni tayyorlashda o'zlarining o'quvchilarining talablari, maqsadlari va musiqa ko'rsatkichlari haqida ma'lumot olishlari mumkin. Buning uchun ular o'quvchilar bilan muloqotda tushunchali savollar berish, ularni tahrirlashga va o'zlarining ishlariga hamyonlik keltirish uchun ishtirok etmoq kerak.

O'qituvchilar loyihaga asoslangan o'qitish kompetentligini rivojlantirish uchun ijtimoiy tarmoqlardan foydalanish imkoniyatini ta'minlash kerak. Misol uchun, onlayn forumlar, bloglar va so'zlashuv guruxlari orqali musiqa o'qituvchilari ishtirokchilar bilan bog'liq ijtimoiy tajribalarni almashtirish va boshqarish imkoniyatini topishadi. Loyihalarga asoslangan o'qitish kompetentligini rivojlantirish uchun musiqa o'qituvchilari o'zlarining sahifalarini va bloglarini yaratish imkoniyatini berish kerak. Ular bu yo'nalishda ishlarini tarqatadi, yangicha ideyalarni baholaydi va hammasiga munosabat qiladi. Bunday loyihalar musiqa o'qituvchilariga ishlarini tahrirlashda, yangicha ma'lumot olishda va hamma bilan muloqotda ishtirok etadi.

Sodda qilib aytganda, musiqa o'qituvchilarining loyihaga asoslangan o'qitish kompetentligini rivojlantirish uchun ularning talablarini tushunmaslik, ijtimoiy tarmoqlardan foydalanish, o'zlarining sahifalarini yaratish va o'quvchilar bilan muloqotda ishtirok etmoq kerak. Bular musiqa o'qituvchilariga yangicha hamyonlik keltirish, ishlashga motivasiya berish va kompetentligini rivojlantirish imkoniyatini beradi.

Hozirgi davrda har bir o'qituvchi egallashi lozim bo'lgan eng muhim ko'nikmalardan biri darslarni ta'lim texnologiyalari asosida tashkil qilish va o'tkaza olish ko'nikmasidir. O'z tarkibiga ko'ra bu ko'nikma anchagina murakkabdir. Ba'zi o'qituvchilar loyihaga asoslangan o'qitish texnologiyasidan foydalanishni afzal ko'rmasligi mumkin. Buning asosiy sabablari sifatida o'qituvchilarda sinfni nazorat qilish va har bir daqiqani rejalashtirish bo'yicha bilimlarning yetarli emasligidan yuzaga keladigan xavotirdir. Loyiha asosida o'qitishning asosiy g'oyasi shundaki, real muammolar o'qituvchilarning qiziqishini o'ziga jalb qiladi va o'qituvchilar yangi bilimlarni egallashlari va muammolarni hal qilishda qo'llashlari bilan jiddiy fikr yuritadilar. O'qituvchi yordamchi rolini o'ynaydi, o'qituvchilar bilan foydali savollar tuzish, mazmunli vazifalarni tuzish, bilimlarni rivojlantirish va ijtimoiy ko'nikmalarga murabbiylik qilish hamda o'qituvchilar tajribasidan o'rgangan narsalarini sinchkovlik bilan baholash. Odatiy loyihalar hal qilish uchun muammo (maktab hovuzidagi ifloslanishni kamaytirishning eng yaxshi usuli qanday?) yoki tekshirish uchun hodisani

(yomg'ir nima sabab bo'ladi?) taqdim etadi. Pbl o'quv dasturidagi asosiy mavzular uchun ma'qullash usuli sifatida ma'ruza, darslik va ish daftarida olib boriladigan faoliyat va so'rov kabi boshqa an'anaviy o'qitish modellari o'rnini egallaydi. Bu o'qituvchilarga turish va haqiqiy ma'lumotlarni yetkazib berishdan ko'ra, chuqurroq tushunishni osonlashtirish va baholashga imkon beradigan o'quv qo'llanmasi. Pbl o'qituvchilarning muammolarini hal qilish va ijodiy mahsulot ishlab chiqarishni qasddan rivojlantirib, asosiy tushunchalarni chuqurroq anglash va tanqidiy fikrlash kabi 21-asrning muhim o'quv ko'nikmalarini o'zlashtirishga imkon beradi. O'qituvchilar o'qituvchilarni loyihalash jarayonlaridan o'rganish uchun o'qituvchilar o'qituvchilarni o'rganishga rahbarlik qilishganda o'qituvchilar faol ravishda raqamli tadqiqotchilar va o'zlarining bilimlarini baholovchi bo'lishadi. Shu nuqtai nazardan, pbl - bu o'qituvchilarning butun birlik davomida bajarishi yoki bajarishi bo'yicha mustaqil ravishda o'rganish birliklari. Pbl shunchaki dars yoki birlik oxirida qolib ketgan "faoliyat" (loyiha) emas. Loyihaga asoslangan ta'lim (pbl) bu uslubiy strategiyadir. O'qituvchilar savollar yoki muammolarni hal qilishga asoslangan bir qator vazifalarni amalga oshiradilar. Tinglovchilar jarayon orqali tergov yoki avtonom tarzda hamda ular o'rtasida yuqori darajadagi hamkorlik bilan ijod qilishadi, ular boshqa hamkasblariga taqdim etiladigan yakuniy mahsulotni ishlab chiqarishadi. Loyiha asosida o'qitishning afzalliklaridan biri bu fanlararo tabiatning o'zaro bog'liqligi, shuningdek, bitta loyihada bir nechta yechim bo'lishi mumkin. Tinglovchilar muammolarni hal qilishda o'zlarining strategiyalari va yondashuvlarini erkin tanlaydilar, bu ularning keng dunyoqarashiga ta'sir qiladi. Faol ta'limni amalga oshirish mumkin bo'lgan loyiha asosida o'rganish mantiqan har qanday o'quv intizomiga to'g'ri keladi. O'qituvchilar hamkasblari bilan o'zaro hamkorlikda ishlashlari kerak, ehtimol yanada chuqurroq loyihalarda ishlash ularda loyihalash ko'nikmalarini shakllantiradi. Loyihalarni hal qilish bilan shug'ullanadigan o'qituvchilar muammolarni hal qilish, aloqa, faol tinglash, rejalashtirish yoki o'zini o'zi baholash kabi muhim ahamiyatga ega bo'lgan qobiliyatlarni o'zlashtiradilar. Bu jamoaviylikning ma'nosini ta'kidlaydi. Bir-birini to'ldiruvchi usulda o'qituvchilar o'zlarining bilimlarini nazorat qilishadi. Boshqa muhim hissalar ijodkorlik va tasavvurni rag'batlantiradi. Bundan tashqari, qiyinchilik tug'dirib, takomillashtirish ruhi har bir insonda o'zlarining mukammallik standartlari doirasida ishlaydi. Loyiha asosida o'rganishga yaqinlashganda, quyidagi kabi bir qator elementlar zarur loyiha mavzusi o'qituvchilar uchun dolzarbdir. Biz ularga madaniy, jismoniy, ekologik meros muhiti va boshqalar to'g'risida savol bera olamiz. Ularni ushbu loyiha uchun rag'batlantirish uchun ular kontekstni tushunishlari, ushbu turdagi loyihalarni ishlab chiqish muhimligini tushunishlari va bu haqida aytib berishlari kerak. Yana bir muhim

element baholash mezonlari bo'ladi, ular bilan o'rganish va loyihaning o'zi yaxshiroq aniqlanishi mumkin. Tadbirlarda o'qituvchilar loyiha davomida murojaat qilishlarini o'rganish muhim, ularni o'qituvchi boshqarishi yoki yakka tartibda yoki jamoaviy ravishda boshqarishi kerak. Yakuniy mahsulot, bu fosh etilishi kerak bo'lgan natija. Shuningdek, o'qituvchilardan loyihani o'z-o'zini baholashlari so'ralishi mumkin.

Keng tarqalgan stereotip shuni ko'rsatadiki, PBL o'qituvchisi shunchaki loyihani boshlaydi va keyin talabalarga ishlashga ruxsat berish uchun orqaga qadam qo'yadi va faqat kerak bo'lganda ko'rsatmalar beradi. To'g'ri, PBL bilan tajribaga ega bo'lgan katta yoshdagi talabalarga maksimal darajada avtonomiya berilishi kerak. Ammo bu ideal va aslida ko'pchilik talabalar o'qituvchining yordamiga muhtoj bo'ladi. Shunday qilib tegishli darajadagi avtonomiyani ta'minlash asosiy qoida bo'lishi kerak. PBL yangi o'qituvchisi PBL faxriysi bilan nima qila olishi o'rtasida ham farqlar mavjud. PBL bo'yicha tajribaga ega bo'lgan o'qituvchi ba'zi loyihalarda o'qituvchilarga katta ovoz va tanlash huquqini berishi mumkin, ularga hammualliflar, hammualliflar va hammualliflar sifatida qarashadi. Umuman olganda, biz PBL bo'yicha tajribasiz yoki talabalari yangi bo'lgan o'qituvchilarga loyihalarni rejalashtirish va rahbarlik qilishda etakchi rol o'ynashni maslahat beramiz. Ammo hatto PBL faxriysi ham talabalar, mavzu, mahsulotlar va boshqa ko'plab omillarga qarab, ba'zi loyihalar uchun yoki loyihaning turli nuqtalarida kamroq talaba ovozi va tanlovi mos kelishi mumkin. PBL kontekstida baholash an'anaviy o'qitishda mavjud bo'lgan ko'plab amaliyotlarni o'z ichiga oladi, lekin u o'qituvchilardan eng yaxshi tanish bo'lishi mumkin bo'lgan topshiriqlar, viktorinalar, testlar va boshqa vositalardan tashqariga chiqishni talab qiladi. "Muvozanatli baholash" tushunchalari o'qituvchi va o'qituvchini ta'lim maqsadiga erishish jarayoni haqida xabardor qilish uchun foydalaniladigan formativ baholash va yakuniy baholash zarurligini ta'kidlaydi - nima bo'lganligi to'g'risida xulosa chiqarish uchun foydalaniladi. o'rgangan. Loyihada ikkalasi ham muhim. PBLda yig'indiviy baholash, shakllantiruvchi kabi, an'anaviy va ko'plab o'qituvchilar uchun yangi amaliyotlarning kombinatsiyasidir. An'anaviy o'quv bo'limida, masalan, o'qituvchi test topshirishi yoki o'qituvchi nimani nazarda tutganligini bilish uchun talabalardan insho yozishni so'rashi mumkin. Loyihada ushbu vositalar, ayniqsa, kontent bilimi va kontseptual tushunishni baholash uchun o'z o'rniga ega bo'lishi mumkin, ammo jamoa tomonidan yaratilgan mahsulot va talabalarning tanqidiy fikrlash/muammolarni hal qilish, hamkorlik va o'z-o'zini ishlatish qobiliyatini yakuniy baholash ham mavjud. - boshqaruv qobiliyatlari. Buning uchun o'qituvchilar va talabalar mezonlarga asoslangan rubrikalardan foydalanishlari kerak. O'qituvchilarning PBLni amalga oshirish tajribasi. O'qituvchilar PBL dan foydalanishning dastlabki va davomli samaradorligi jihatidan farq qiladi va ko'pincha

PBLni amalga oshirish qiyinligi haqida xabar beradi. O'qituvchilar tengdoshlari, murabbiylari va maktab rahbarlarining ko'magida o'zlarining amaliy ko'nikmalari va ishonchlarini oshirishlari mumkin. PBL bo'yicha malakali bo'lgach, ko'pchilik o'qituvchilar uning qiymatini ko'radilar va undan foydalanishni davom ettirishni xohlashadi. Bak Institutining o'z tadqiqotlarida o'qituvchilarning PBL dan foydalanishdagi turli xil samaradorligini hujjatlashtirdi. (Maksvell va boshq., 2005) va tadqiqotchilar PBL ko'pincha kontentni qamrab olish, o'z standartlari va taxminlari bilan muvofiqlashtirish, rejalashtirish va vaqtdan foydalanishda qiyinchilik tug'dirishini ta'kidladilar. baholash va jamoani boshqarish (Marks va boshq., 1994; Marks va boshq., 1997; Tomas, 2000). O'qituvchilar PBLni birinchi marta qo'llashda qiyinchiliklarga duch kelishi mumkin bo'lsa-da, ular odatda tengdoshlari, maktab rahbarlari va resurslari yordamida o'z qiyinchiliklarini hal qilish imkoniga ega bo'lgach, o'zgaruvchiga aylanadilar. Misol uchun, u duch kelgan qiyinchiliklarni tasvirlab bergandan so'ng, fan o'qituvchisi o'zining PBLga o'tishini tasvirlab berdi: Loyihaga asoslangan fan bilan bo'lgan tajribam meni o'qituvchilar yutuqlarining yangi o'lchovlari bilan tanishtirdi.

O'qituvchi dars mazmuni va mavzusiga ko'ra darsda qo'llanadigan texnologiyani tanlaydi, bunda asosiy e'tibor, maqsad aniq natijaga erishishga qaratiladi. Albatta bu o'rinda o'qituvchilarning bilish saviyasi, qiziqishi va intilishlari mavjud shart - sharoit hisobga olinadi. Masalan, magnitofonda musiqiy asarni eshitish, so'ngra munozara, doira stol atrofida jamoaviy tarzda uni tahlil qilish, erkin munozara asosida asar haqida (nazariy, badiiy-matn) kerakli ma'lumotlarni o'zlashtirish mumkin. Shuningdek, ko'rgazmali vositalar, tarqatma materiallar, turli adabiyotlar, axborot manbalardan ijodiy foydalanish mumkin. O'qituvchi bilan bir qatorda o'qitish jarayoni oldindan loyihalashtirish zarur. Bu jarayonda o'qituvchi o'quv materialining mazmuni, sinf imkoniyatini, hisobga oladi-o'qituvchilarni dars faoliyatini markaziga asosiy harakatlantiruvchi kuchga aylantirish kerak [1]. Darsni yaxshi natijaga olib kela oladigan darajada loyihalashtirish uchun o'qituvchi tomonidan bo'lajak darsni texnologik xaritasini tuzib olishi katta ahamiyatga egadir, chunki darsning texnologik xaritasi har bir mavzu, har bir mashg'ulot xususiyatidan o'qituvchilarning imkoniyat va ehtiyojidan kelib chiqqan holda tuziladi. Zamonaviy musiqa madaniyati darslarini badiiy - pedagogik asar deb hisoblash mumkin. Chunki uni o'qituvchi o'z individual ijodidan va tajribasidan kelib chiqqan holda yaratadi. Darsning kompozitsiyasi va dramaturgiyasi, uning badiiy - pedagogik g'oyasi, maqsad va vazifalari, shakllari, metodik usullari va texnologiyalari ham o'qituvchilarda musiqaga, o'quv materiallariga qiziqishni o'stirish, ularga musiqa san'ati va madaniyatining ma'naviy mazmunini

singdirish, zamonaviy musiqali ijodiy faoliyatni anglashi - bularning hammasi o'qituvchining ijodiy yondashuvchanligining mahsuli hisoblanadi.

Xulosa o'rnida, dars jarayonlarida PBLdan foydalanish bu bizning tajribamizga xosdir. PBL istiqbolini ham, PBLni muvaffaqiyatga olib keladigan rejalashtirish, boshqarish va baholash ko'nikmalarini rivojlantirish uchun biroz vaqt kerak bo'ladi. PBL kunduzgi seminarda o'zlashtirilmaydi, lekin sinab ko'rishni, tengdoshlar va murabbiylar bilan muammolarni hal qilishni, nima ishlagan va nima bo'lmagani haqida fikr yuritishni va uni yana sinab ko'rishni talab qiladi. Aksariyat o'qituvchilar PBL sayohatini harakatga arziydi deb bilishadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Yo'ldoshev Sh, Usmonov S. Pedagogik texnologiya asoslari. - Toshkent, fan, 2001
2. Ishmuhammedov.R, Abduqodirov.A. Ta'limda innovatsion texnologiyalar. Toshkent, - fan, 2008 – yil
3. Tolipova Sh. Pedagogik texnologiyalar - do'stona muhit yaratish omili. - Toshkent, yuniref, rtm, xtb, 2005 - yil.
4. Davletshin M. G. Zamonaviy maktab o'qituvchisining psixologiyasi. - Toshkent, - O'zbekiston, 1999 - yil.
5. Sharipova G. Musiqa o'qitish metodikasi. Tdpu, 2004 - yil.
6. Musiqa o'qitish metodikasi va maktab repertuari. Fanning o'quv - uslubiy majmuasi. - SamDU, 2011 - yil. R
7. Setting the standard for Project based learning. ASCD, VA USD, 2015.